

sacramenta consistant *in fieri*, & sint trans-euntia, sola autem Eucharistia maneat *in facto esse*, seu sit permanens, non est statim recedenda hæc assertio: nisi quis malit dicere eum eodem Arriaga *disp. 28. de Eucharistia sec. 5. n. 14.* particulas consecratas in altari manentes, esse caeremoniam sacram, quatenus moraliter includunt consecrationem ipsam, adhuc moraliter perseverantem: quæ consecratio sine dubio est caeremonia sacra, & ipsa constituit hoc sacramentum: quod postea physice manet quidem denominative sumptum, non autem quidditative sumptum.

32. Ex hucusque dictis facile colliges, definitionem sacramenti in genere, à nobis traditam, univoce convenire sacramentis novæ, & antiquæ legis; eoquod ratio significata per illam, utrisque verè, & proprie, possit applicari: differentia autem inter illa est, quam ex Florentino *n. 10.* attulimus, nempe, quod nostra causent gratiam, vetera autem eam non causant; unde definitio sacramenti novæ legis erit ista: *Est caeremonia sacra, sensibilis, stabilis, in pignora causativum gratia instituta.* Ubi nota, minimè idem esse pignus, & causam; cum plurima pignora sint, quin tamen simul sint causæ, e.g. anulus, datus in matrimonii contractu: & e contra etiam sint plures causæ, quæ non sunt pignora, ut est per se evidens: potest tamen contingere, ut idem simul sit pignus, & causæ, qualis est concessus astus liber clavis ad cistam (de quo *n. 12.*) qui potest esse causæ acquisitionis pœnitentiæ: & talia pignora sunt sacramenta novæ legis.

QUESTIO II.

De Partibus Physicis Sacramentorum.

ARTICULUS I.

An Sacramenta consent Rebus, & Verbis, tanquam Materia, & Forma.

33. Duplex assignatur à Theologis materia in hac questione: una dicitur *remota*, quæ est elementum illud, circa quod versatur actio sacramentalis: & hinc vocatur etiam *materia circa quam*, ut in baptismo aqua: altera dicitur *proxima*, & est usus elementi, seu actio, quæ versatur circa materiam remotam, ut in baptismo ablutio, in pœnitentia confessio; quamvis enim confessio non sit usus peccatorum, est tamen actio versans circa illa. Non autem hic per rem, seu materiam, intelligitur materia prima philosophorum: neque etiam necessariò materia secunda, seu compositum ex materia prima, & forma substantiali; quia, licet talis materia addit in baptismo, & pluribus aliis sacramentis, non tamen adest in pœnitentia: sed intelligitur per materiam tantum aliqua res, quæ est magis indifferens, & minus determi-

nata, ad aliquem specialem effectum constituendum, ut est ablutio in baptismo, unctio in confirmatione: potestque etiam in verbis consistere: & sic confessio oris est materia pœnitentiæ.

Forma autem, seu *verba* dicuntur res magis determinativæ, alterius comparis, in ordine ad effectum sacramentalem: sic e.g. in baptismo, dum proferuntur verba, quæ constituent formam, per ea usus aquæ, ex se indifferens ad mundationem, vel refrigerationem, determinatur ad effectum potius emundationis, quam refrigerationis. Et hæc res determinativa consistit in verbis formalibus, excepto sacramento matrimonii, in quo possunt adhiberi etiam nutus externi, vel etiam scriptura. Res etiam, seu *materia*, solet in hac questione dici illa, quæ communiter alium habet usum, quam significare, ut ablutio, unctio, traditio calicis &c. *verba* autem hic regulariter solent dici soni articulati, ab homine prolata, quorum officium unicum est significare, quod formaliter faciunt verba: nutus autem, vel alia signa, si aliquando in matrimonio verbis substituantur, faciunt id virtualiter, vel æquivalenter.

34. Quæritur jam, an ex talibus rebus, ac verbis, seu ex materia, & forma, componantur sacramenta. Et quidem questio non procedit de sacramentis antiquæ legis; in his enim nulla fuisse instituta verba, rectè asserit Bellarminus *tom. 3. controv. gener. 3. de sacram. l. 1. c. 18. §. Sit igitur prima, idque ex eo videtur satis manifestum, quod nullibi in Sacra Scriptura legantur ulla verba præscripta, aut adhibita; circumcisio enim administrabatur absque prolatione ullius vocis necessariò requiritur: eodem modo in eia agni paschalis, & ordinatione sacerdotum, item in lustris expiationibus, nulla leguntur ullibi verba præscripta: & hinc S. Zacharias, etsi mutus, potuit sacerdotio fungi.*

Verba autem adhibita in sacrificio pro peccato, non erant determinata, & ut Bellarminus *loc. cit. §. Possit obici.* docet, neque erant necessaria; cum in sacrificio pro peccato sacerdotis, nulla præscripta fuerint. Quæ autem præscripta fuerunt in iudicio zelotypiæ, nil probant; eoquod istud non fuerit sacramentum, sed tantum caeremonia iudicialis, ad investigandum, & puniendum adulterium, non ad conferendum aliquem effectum sacrum. Quare quæritur tantum de sacramentis novæ legis, an ea ex rebus, & verbis componantur.

35. Dico. Omnia sacramenta novæ legis constant rebus, & verbis: & quidem verbis formalibus, excepto matrimonio, quod potest constare verbis æquivalentibus, seu aliis signis, e.g. nutibus, aut scripturis, consensum instar verborum experimentibus, ita omnes. Prob. conclusio 1. ex Concilio Florentino in decreto Eugenij IV. pro Armenis, ubi post enumerata septem sacramenta, non multo post verba citata *n. 10.* subditur: *Hæc omnia sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona ministri confe-*

An Sacramenta consent Rebus, & Verbis, tanquam Materia, & Forma. 11

rentis sacramentum, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia: quorum si aliquod desit, non perficitur sacramentum.

36. Postea pergit Concilium enumerare singulorum sacramentorum materias, & formas, & 1. de baptismo sic loquitur: *Materia hujus sacramenti est aqua vera, & naturalis, nec refert, frigida sit, an calida. Forma autem est: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* 2. de confirmatione sic ait: *Cujus materia est christus, consecutum ex oleo, quod nitorem significat conscientia, & balsamo, qui odorem significat bonam famam, per Episcopum benedictio. Forma autem est: Signo te signo crucis, & confirmo te christum salutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* 3. de SS. Eucharistia: *Cujus materia est panis triticeus, & vinum de vite.* Forma hic non additur: sed de materia, ac forma hujus SS. Sacramenti plura in proprio tractatu.

Dein 4. de pœnitentia Concilium sic habet: *Cujus quasi materia sunt actus pœnitentiæ... cordis contritio... oris confessio... satisfactio... Forma hujus sacramenti sunt verba absolutionis, quæ sacerdos proferit, dum dicit: Ego te absolvo &c. 5. de extrema unctio: *Cujus materia est oleum olivæ, per Episcopum benedictum... Forma hujus sacramenti est hæc: Per istam unctioem, & suam piissimam misericordiam, indulget tibi Dominus, quicquid per visum &c. 6. de ordine: *Cujus materia est illud, per cuius traditionem confertur ordo, jure presbyteratus traditur, per calicem cum vino, & patena cum pane, porrectionem... Forma sacerdotij talis est: Accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia pro vivis, & mortuis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Nota obiter, Pontificale Romanum titulo, de ordinatione presbyteri formam hujus sacramenti aliquantum, quoad verba, non quoad sensum diversam, assignare, nempe hanc: *Accipe potestatem offerre sacrificium DEO, Missæque celebrare, san pro vivis, quam pro defunctis, in nomine Domini. Resp. Amen.***

Tandem de matrimonio dicit hoc Concilium: *Causa efficiens matrimonij regulariter est mutuus consensus, per verba de presenti expressus: ergo supponit, id aliquando posse fieri per solos nutus, vel scripturas, vel alia signa, consensum internum manifestantia, licet regulariter, seu ordinariè verba adhibeantur: id, quod etiam confirmat constans usus, & traditio Ecclesiæ: quod argumentum est validissimum. Alia insuper ratio discriminis inter matrimonium, & cætera sacramenta est: quod Christus Dominus, elevando matrimonium in ordinem sacramentorum, non mutaverit ejus naturam, sed reliquerit illud in ratione contractus legitimi: qui, cum inter homines validissimè, vel nutibus, vel scripturis perficiatur, etiam iisdem matrimonium perfici potest. Solum ei Christus addidit infallibilem significationem gratiæ. Reliqua verò sacramenta primò instituit Christus in signa gratiæ,*

etique clarissima voluit; unde voluit etiam, ea constare verbis formalibus, tanquam signis manifestissimis: quare autem ita voluerit, sit pro ratione voluntas.

37. Probatur 2. conclusio. Universalis praxis Ecclesiæ ad valorem sacramentorum semper requirit, ut adhibeantur res, & verba: sed hæc universalis, & constans praxis, est regula, & traditio, ex qua utique debemus rescire, quid ad sacramenta sit necessarium: ergo. Confir. S. Scripturæ etiam indicant, in administratione sacramentorum res, & verba adhibenda esse: ergo. prob. ant. sic in baptismo ablutionem, & verba Christus requirit *Matth. 28. v. 19. Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* In confirmatione *Actorum 8. v. 15. & 17.* ponitur impositio manuum tanquam res, & oratio tanquam verba. In Eucharistia *Matth. 26. v. 26.* ponitur panis, seu species illius, & verba consecratoria ejus: dein *v. 27.* calix, seu vinum, aut ejus species, ac *v. 28.* verba ejus consecratoria. In extrema unctioe ponitur *Jacobi 5. v. 14.* unctio olei tanquam res, & oratio tanquam verba &c. Idem constanter tradiderunt SS. Patres, & notissimum est illud S. Augustini *tract. 80. in Joan. Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum.*

38. Dices 1. Etsi ista requirantur ad sacramenta, non tamen sunt partes ipsi intrinsecæ: ergo nondum sufficienter est probata nostra assertio. prob. ant. etsi Concilium Florentinum dicat, istis perfici, vel confici sacramentum, tamen, cum istud etiam conficiatur à causis extrinsecis, per hoc nondum probatur, materiam, & formam esse causas intrinsecas, seu partes: ergo. Confir. Concilium eodem modo dicit, sacramenta perfici personâ, & intentione ministri, quæ tamen plurimi non recentent inter constitutiva intrinsecæ sacramentorum: ergo neque debent inter ea recenteri materia, & forma.

Resp. neg. antec. ad prob. diff. antec. non probatur assertio ex eo præcisè, quod Concilium dicat, sacramenta istis perfici. om. ant. ex eo, quod dicat, sacramenta perfici rebus, & verbis tanquam materiâ, & formâ. neg. ant. & conf. Perficitur aliquid ab aliquibus, vel tanquam à causis intrinsecis, vel tanquam à causis extrinsecis: illæ sunt partes, non istæ. Jam verò materia, & forma, censentur causæ intrinsecæ; licet minister, & intentio interim omittantur esse causæ extrinsecæ, de quare inferius. Ad confir. diff. eodem modo ant. & neg. seq.

39. Dices 2. Concilium Florentinum, assignans materiam sacramentorum, assignat in quinque saltem sacramentis, tantum materiam remotam: ergo ex Concilio non probatur, aliquam materiam esse sacramentis intrinsecam, vel ea constituerè. Resp. Recentiores quidam cum Cardinali de Lugo, & Arriaga, asserunt, materiam remotam esse partem intrinsecam sacramenti, idque volunt probare ex regula partis communiter receptæ. Alii autem auctores, præsertim antiquiores, negant, materiam, remotam esse

esse partem constitutivam sacramenti, nisi quando putant, materiam proximam illi saltem inadæquate identificari.

Sic Suarez tom. 3. in 3. disp. 20. sec. 2. §. Argue hinc tandem. videtur dicere, ablu-tionem esse ipsam aquam ut receptam in corpore, seu ut contingentem corpus: conse-quenter juxta hunc auctorem etiam chrisma-tio, unctio, traditio calicis, & patenæ &c. debent esse identificata, saltem inadæquate cum chrismate, oleo, calice &c. Est au-tem ablutio (ut eadem sectione §. Ego sentio. docet Eximius) contactus aquæ cum corpore baptizati, cum quadam successione, seu est successivus contactus corporis, à parti-bus aquæ factus: sive dein ablutio fiat infu-sione, sive immersione (& proportionaliter loquendum est de unctioe &c.) An autem contactus hic sit identificatus aquæ, an tan-tum sit motus aquæ, & certa ejus ubicatio, non est hic otium discutiendi: si hic conta-ctus est inadæquate identificatus aquæ, vel oleo &c. utique admittendum est, mate-riam remotam in his sacramentis esse partem intrinsecam.

At S. Thomas 3. p. q. 66. a. 1. arg. 2. videtur verba mox afferenda ex sua mente addere; quia ea non refellit, & ita sonant: *Aqua autem non est ipsa ablutio, sed ablutio est quidam usus aquæ.* & in corp. ibid. inquit S. Doctor: *Et ideo sacramentum non perficitur in ipsa aqua, sed in applicatione aquæ ad hominem:* atque ad 2. ait, descendendum esse Hugonem de S. Victore, qui voluit, bap-tismum esse aquam sanctificatam per verbum DEI, & addit: *Potest tamen verificari, ut baptismus dicatur esse aqua; quia aqua est materiale baptismi principium: & sic erit predicatio per causam.*

40. Cum igitur certum non sit, mate-riam remotam esse identificatam materiæ proximæ: cumque insuper Concilium Florentinum pro materiæ Eucharistiæ assignet panem, & vinum, quæ sunt materia remo-ta, & videntur, non posse esse identificata materiæ proximæ: eoque in consecratione illius sacramenti destruantur, questio ulter-ior est, quomodo ex hoc Concilio probe-tur, aliquam materiam esse sacramentis in-trinsecam. Resp. Concilium dicit, omnia sacramenta perfici rebus, tanquam materia, & verbis, tanquam forma: cumque aliqua materia, & forma, semper sint partes com-posito intrinsecæ, debet hoc saltem admitti, quod materia proxima sit pars; ideo ex hoc loco Concilii omnes Theologi, qui post Flo-rentinum scripsere (excepto forte uno, aut altero) inferunt, omnia sacramenta ex ali-qua materia, & forma, intrinsecè constitui: qui communis consensus auctorum in expli-catione Concilii magnum pondus habet apud omnes rectè sentientes.

Uterius, Concilium hoc in sacramento poenitentiae assignat pro materiæ actus poeni-tentis, qui sunt partes intrinsecæ sacramen-to; nam licet à Tridentino sess. 14. c. 3. isti vocentur *quasi materia*, vocantur ta-men etiam partes, & per illud *quasi tan-*

tum significatur, eos actus non esse mate-riam physicam, naturalem, seu artificialem, aut talem, quæ extrinsecus adhibetur, ut aqua in baptismo; ita enim hunc locum Con-cilii explicat Catechismus Romanus de po-nitentia sacramento §. *Quod vero poeniten-tia.* Neque hoc (ut habet Bellarminus tom. 3. controv. general. 4. de panis. l. 1. c. 17. citans Florentinum, & Tridentinum) po-test amplius in dubium revocari: ergo sup-posuit Concilium, etiam in aliis sacramen-tis, dari debere materiam proximam, vel intrinsecam, ut sit paritas.

41. Imò materiam proximam aliorum sacramentorum Concilium satis indicavit; tum quia distinctio materiæ in proximam, & remotam, erat jam omnibus notissima, at-que adeò ex remota, quam expressè assigna-vit, facile proxima colligi poterat; tum, quia (ut rectè Haunoldus l. 4. tit. 2. c. 2. con-trov. 1. n. 498.) materia proxima aliorum sa-cramentorum, sufficienter indicabatur per formas; nam ex veritate formæ, e.g. *Ego te baptizo &c.* facile colligebatur, debere eum, qui baptizatur, à baptizante abluì, adeoque dari ablu-tionem.

Quòd autem Concilium clariùs locu-tum fuerit, de materia remota, ratio fuit; quia circa hanc potissimum erant, vel esse poterant controversiæ, e.g. an, & qualis liquor, debeat adhiberi in baptismo, vel confirmatione: an, & qualis panis, vel vi-num, & quomodo aqua mixtum, in consi-cienda Eucharistia &c. quas controverfiæ Concilium voluit definire. Non autem erat controversia circa materiam proximam; cum omnes facile convenirent in eo, quòd, si debeat aqua adhiberi in baptismo, ea ad-hiberi debeat ad abluendum. Quod si etiam aliquod dubium fuisset, id per formam suffi-cienter solutum fuisset.

42. Dico 2. Sacramentum quodlibet intrinsecè etiam constituitur ex institutione Christi. Probatur. Sacramentum quodlibet est signum gratiæ ad placitum: ergo consti-tuitur ex voluntate Christi instituentis. antec. est jam ex n. 10. notum, conseq. prob. vis significativa signorum ad placitum consi-stit in voluntate instituentium; per hanc enim res ex se indifferentes determinantur, ad hoc potius, quam aliud significandum, e.g. ut hederapotiùs significet vinum ven-dibile, quam cerevisiam. Addendum hic, institutionem Christi esse formam denomi-nantem sacramentum, & conferentem vim significandi, atque causandi gratiam.

43. Unde ulterius sciendum, in sacra-mento quolibet intervenire duplicem com-positionem: una est ex rebus, & verbis, e.g. ablu-tione, & verbis: *Ego te baptizo &c.* altera est ex rebus, & verbis simul, tanquam materia complexa, vel subiecto composito, & ex institutione Christi, tanquam forma. Neque novum est, in compositis accidenta-libus, ut, quod respectu unius partis est forma, sit materia respectu alterius tertie partis: sic in ramo arboris, appenso ad fo-res domùs, & significante vinum vendibile,

dator duplex compositio: prima, ex materia prima, & forma substantiali ligni; altera ex ma-teria prima, & forma substantiali, ac voluntate instituentium hoc lignum: in qua materia, & forma simul, seu totum compositum substan-tiale physicum, est materia, seu subiectum, re-spectu voluntatis institutorum, tanquam for-mæ hujus secundi compositi.

Concilia autem, tam Florentinum, quam alia, quando assignant verba pro for-ma, loquuntur de prima compositione, de qua maxime opus erat loqui, tum, ut hæ-retes confutarentur, tum, ut sciremus, in quo quodlibet sacramentum consisteret, & quomodo inter se differrent. Formam autem secundæ compositionis, seu institutionem Christi, satis adstruxere eadem Con-cilia, dum dixerunt, omnia sacramenta esse à Christo Domino instituta, in signa, & cau-sas gratiæ.

44. Addo breviter explicationem ter-minorum aliquorum, Theologis usitato-rum, scilicet, quid sit *sacramentum tantum*, quid *res sacramenti tantum*, quid *res, & sacramentum simul*: qui termini desum-pri sunt ex Cap. Cum Marthe. 6. de celebrat. Missarum. Per primum intelligitur id, quod *significat, & non significatur*: per secun-dum, quod *significatur tantum, & non signi-ficat*: per tertium, quod *simul significat, & significatur*. Primum est ordinariè forma, & materia, præsertim remota; quia signifi-cat tantum, & non significatur ab aliis. Se-cundum est gratia sacramentalis, quæ signi-ficatur tantum, & non significat. Tertium est, in primis character sacramentalis, qui significatur à materia, & forma, & si-gnificat gratiam: item in SS. Eucharistia est corpus Christi, significatum per species, & significans gratiam: rursus in aliis sacramen-tis sunt ablutio, unctio &c. quæ significan-tur per verba, & significant gratiam.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

45. **O**B. 1. Matrimonium solis per-ficitur rebus, & non opus habet verbis: ergo non omnia sacramenta perficiuntur utriusque. Resp. dist. ant. matrimonium non opus habet ver-bis formaliter talibus, conc. ant. æquivalen-ter talibus, neg. ant. & conf. Quidam au-tem in matrimonio censetur res, quidam verbum, sunt adhuc variæ auctorum opinio-nes. Melchior Canus de locis Theol. l. 8. c. 3. videtur docere, consensum mutuum con-jugum esse materiam matrimonii: at verò benedictionem sacerdotis esse ejusdem, ut sacramentum est, formam: quæ tamen sen-tentia communissimè deseritur. Alii quidam cum Lugone volunt, materiam hujus sacramenti esse corpora contrahentium: formam verò esse utriusque conjugis con-sensum, exterius manifestatum. Alii vol-unt, consensum priorem esse materiam, posteriorem esse formam. Alii, & fortè

probabilissimè, volunt, consensum utrumque esse sub aliqua formali ratione materiam, sub alia formam; quatenus enim consensus est traditio, est materia: quatenus est ac-ceptatio alterius consensus, est forma. Quidquid autem ex his dicatur, salva est no-stra conclusio: quid autem absolutè dicen-dum sit, determinari debet ab iis, qui de matrimonio ex professo tractant.

46. Ob. 2. Sacramentum poenitentiae solis perficitur verbis: ergo non omnia per-ficiuntur etiam rebus. antec. prob. confessio consistit in verbis: & possunt etiam peccata fuisse tantum verba: absolutio quoque fiat in verbis: & simpliciter etiam satisfactio in precibus vocalibus; ergo. Resp. neg. antec. nam etiam requiritur dolor internus, qui non consistit in verbis. Potest quoque dis-tingui antec. sacramentum poenitentiae per-ficitur verbis, quæ tamen sunt æquivalenter res, in sensu in hac materia usitato. conc. antec. quæ non sunt æquivalenter res, neg. antec. & conseq. Per rem intelligitur hic, quod n. 33. per materiam, nempe aliquid magis indifferens, & determinabile: talia autem sunt verba constituenta confessio-nem; quia sunt indifferentia, ut proferantur, vel in ordine ad abolutionem, vel tan-tum ad humilitatem, & sui confusionem: per abolutionem autem determinantur.

47. Ob. 3. Tota significatio effectûs sa-cramentalis poenitentiae consistit in abso-lutione: ergo in hac sola consistit hoc sacra-mentum: sed ablutio consistit in solis ver-bis: ergo hoc sacramentum consistit in solis verbis, & non in rebus. antec. prob. sola ablutio significat remissionem peccatorum: ergo. Confirmatur 1. In aliis judiciis, sola sententia judicis significat liberationem à culpa, vel poena: ergo etiam in judicio po-nitentiae. Confirm. 2. Si confessio, & con-tritio &c. etiam sunt partes poenitentiae, confitens, etiam laicus, erit minister sacramen-ti poenitentiae: hoc est falsum; quia illud: *Joan. 20. v. 23. Quorum remisistis pecca-ta, remittuntur eis:* dictum est ad solos sacer-dotes, & hi soli instituti sunt ministri hujus sacramenti: ergo. ma. prob. qui ponit par-tem sacramenti, est ejus minister: & hinc quilibet ex contrahentibus est minister ma-trimonii: atqui laicus juxta non poneret par-tes sacramenti poenitentiae: ergo.

48. Resp. dist. antec. tota significatio effectûs sacramentalis poenitentiae, quæ ha-betur ab institutione humana, consistit in absolutione. conc. antec. tota significatio, quæ habetur ab institutione Divina, neg. antec. & conf. ad prob. dist. antec. sola abso-lutio significat remissionem peccatorum ex institutione humana. om. antec. ex institu-tione Divina. neg. antec. & conseq. Licet sola verba abolutionis, ex vi sua significan-di, quam habent ab institutoribus linguæ, si-gnificent remissionem peccatorum, tamen hæc significatio nullo modo erit practica, & efficax, sed inanis, & vacua, nisi insuper Christus ea verba instituerit. ad significan-dam practicè gratiam: Christus autem pro

sua libertate non voluit, verbis illis solis, seu soli absolutioni, tribuere hanc vim significandi, sed partialiter etiam rebus. Ad 1. confirm. om. antec. neg. conseq. In iudiciis aliis tantum datur significatio ex institutione humana, non autem ex Divina.

Ad 2. confirm. neg. ma. ad prob. item neg. ma. Sicut non dicitur fecisse statuam, qui tantum suppeditat lignum, sed, qui facit figuram; quia scilicet artifex denominatur à forma, non autem à materia: ita non dicitur minister sacramenti, qui tantum ponit materiam sacramenti, sed qui ponit formam, quam ponit solus iudex facer: sic etiam in sacramento ordinis requiritur acceptatio calicis &c. nec tamen ordinandus accipiens, sed solus Episcopus tradens, & verba formæ pronuncians, dicitur minister ordinis; nam, ut quis sit minister sacramenti, non debet ponere tantum aliquam partem, sed debet concurrere nomine Christi, secundum specialem, aut specificam rationem sacramenti: cum autem sacramentum poenitentiae institutum sit, per modum iudicii, specialis, aut specifica ratio concurrendi in isto est, concurrere per modum iudicis, quod soli sacerdoti competit. Contra sacramentum matrimonii est institutum per modum contractus; unde specialis ratio ad hoc concurrendi, est concurrere per modum contrahentis: quod cum competat utrique conjugii, uterque erit minister. Quod autem non sola absolutio sit totum sacramentum, sed istud etiam constituitur ex contritione, confessione, & satisfactione, satis patet ex Concilio Florentino citato n. 36. ubi dicit, contritionem, & confessionem esse materiam sacramenti poenitentiae: & probatur adhuc magis in tract. de poenit. à n. 463.

49. Ob. 4. è contrario. Alia iudicia possunt fieri solis iudicibus: ergo etiam his solis potest administrari poenitentia: ergo non consistit in verbis. Confirm. 1. Tridentinum enumerat solas res, seu actus poenitentis, tanquam partes sacramenti: ergo absolutio non est ejus pars. Confirm. 2. Absolutio non est actus poenitentis: ergo non est constitutum poenitentiae. Resp. conc. antec. neg. conseq. Verum quidem est, quod, sicut ad contractum, ita ad iudicium ut sic, sufficiant nutus, tum quoad confessionem rei, tum quoad absolutionem iudicis: sed non sufficiunt nutus in hoc iudicio sacramentali. Ratio est ipsa voluntas Christi instituentis, qui certam formam absolutionis praescripsit, sine qua noluit esse validum sacramentum: nempe praescripsit absolutionem verbalem, prout docet Ecclesiae traditio: non ita praescripsit certam formam contractus in matrimonio.

Ad 1. confirm. dist. antec. Tridentinum enumerat solos actus, tanquam partes materiae sacramentalis. conc. antec. tanquam partes totius sacramenti, neg. antec. & conseq. Tridentinum *sess. 14. c. 3.* ita loquitur: *Docet praeterea Sancta Synodus, sacramenti poenitentiae formam, in qua praecipue ipsius*

vis sita est, in illis ministri verbis positam esse: Ego te absolvo &c. ergo verba sunt forma, adeoque pars: item in verbis potissima vis hujus sacramenti sita est: ergo constituit sacramentum; nam id, in quo potissima efficacia, & vis causandi inest, utique constituit sacramentum causativum. Ad 2. confirm. conc. ant. dist. conseq. absolutio non est constitutum poenitentiae virtutis, om. conseq. poenitentiae sacramenti, neg. conseq. plus enim requiritur ad sacramentum poenitentiae, quam tantum ad virtutem poenitentiae: imò hæc est tantum pars illius.

50. Ob. 5. Verba consecratoria conficiunt Eucharistiam: ergo sunt tantum causa, seu forma extrinseca. Confirm. 1. Sacramentum Eucharistiae adhuc manet, etiam desinentibus verbis: ergo ex his non constituitur. Confirm. 2. Eucharistia est cibus, & potus: ergo non sunt cibus, & potus: ergo. Confirm. 3. SS. Patres passim Eucharistiam vocant corpus, & sanguinem Christi: sed verba non sunt pars corporis, & sanguinis Christi: ergo neque sunt pars Eucharistiae. Resp. dist. ant. verba conficiunt Eucharistiam, denominativè sumptam, seu unam illius partem. conc. ant. conficiunt eam quidditivè sumptam, seu omnes ejus partes, neg. ant. & conseq. Sic anima causat unionem cum materia, & cum eadem constituit hominem: & lac causat albedinem, & cum ea constituit album. Responderi etiam potest 2. dist. ant. verba conficiunt, id est *perficiunt* (quæ est phrasia hujus Concilii) seu causant intrinsecè sacramentum. conc. ant. causant extrinsecè, neg. ant. & conseq.

51. Ad 1. confirm. dist. ant. sacramentum Eucharistiae, desinentibus verbis, manet quidditivè sumptum, neg. ant. denominativè sumptum. conc. ant. & sub eadem distinctione. conc. & neg. conseq. Non manet physicè quidditivè, seu secundum omnes prorius partes sacramentum Eucharistiae (nam neque manet physicè institutio Christi) sed tantum manent species, & corpus, ac sanguis Domini, quæ denominantur sacramentum. Eucharistiae: sic etiam non manet physicè voluntas hominum, instituentium aliquod signum, e. g. ramum in signum vini vendibilis: & tamen dicitur signum permanere, id est, denominativè sumptum, seu secundum subiectum, aut rectum denominationis. Sed hæc nota sunt ex logica.

Ad 2. confirm. dist. ma. Eucharistia, denominativè sumpta, est cibus, & potus. conc. ma. quidditivè sumpta. subdist. est cibus, & potus tantum. neg. ma. est insuper aliquid aliud, scilicet complexum, involvens etiam institutionem Christi, & verba formæ. conc. ma. & om. mi. neg. conseq. Eucharistia est cibus secundum rectum, seu denominativè accepta, non autem secundum omnes omnino partes. Ad 3. confirm. dist. ma. & illi SS. Patres loquuntur de Eucharistia denominativè, seu secundum rectum accepta. conc. ma. loquuntur de ea concretivè, aut quidditivè, seu secundum rectum, & obliquos, accepta. neg. ma. & omis. mi. neg. conseq. Loquuntur

quuntur Patres maxime de eo, de quo erat controversia cum hæreticis, scilicet de reali praesentia Christi Domini, omitendo ea, quæ non veniebant in disputationem, qualia erant institutio Christi, verba &c.

52. Ob. 6. Partes sacramenti debent esse sensibiles: contritio non est sensibilis: ergo non est pars. Resp. dist. ma. partes omnes debent esse sensibiles immediatè, neg. ma. aliqua, vel aliquæ partes immediatè, & reliquæ saltem mediatè, seu per alias compartes. conc. ma. & dist. mi. contritio non est sensibilis immediatè, conc. mi. mediatè, neg. mi. & conseq. Sic etiam corpus Christi in Eucharistia tantum est sensibile per species. Contritio autem fit sufficienter sensibilis per confessionem, tanquam per suum effectum, vel tanquam per aliquid praesupponens contritionem.

Dices. Contritio non fit sufficienter sensibilis per confessionem: ergo nulla responsio. prob. ant. contritio non fit aliter sensibilis per confessionem veram, quam per simulatam: per hanc non fit sufficienter sensibilis: ergo per neutram, seu nullam. Resp. argumento hoc probari, nec cognitiones fieri sensibiles per verba; neque enim aliter percipio, e. g. cognitionem Petri per propositionem verbalem veram, quam per mendacem. in forma neg. ant. ad prob. neg. ma. quia per confessionem sinceram contritio verè fit sensibilis: per fictam verò tantum fit sensibilis apparenter. Quod autem confessarius non infallibiliter discernat, an contritio verè adsit, an non, plus non probat, quam, quod contritio per confessionem non fiat infallibiliter sensibilis, quod minimè requiritur.

Si ex hoc inferre velis, sacramentum non fore signum infallibile gratiae. Resp. neg. illatum; sacramentum enim semper, quodcumque verum datur, est infallibile signum gratiae (intellige gratiae conferendæ homini rite disposito: non verò gratiæ semper actu collatæ; nam etiam sacramentum validè, sed fictè, seu instructuosè susceptum debet esse, & est signum infallibile gratiæ, licet ista tunc non conferatur) atamen nos non discernimus infallibiliter, quando detur, aut quando non detur sacramentum: quando autem datur confessio tantum ficta, non datur sacramentum, consequenter tunc nec datur infallibile signum gratiæ. Sic etiam, quando tantum datur ficta consecratio, non dabitur Eucharistia, licet homines interim decipi possint, ut panem adorent.

53. Ob. 7. Verba possunt æquè determinari à rebus, quam res à verbis: ergo non est potior ratio, cur verba dicantur forma prae rebus, ant. prob. verba consecrationis possunt determinari, à superveniente corpore, & sanguine Christi Domini: ergo. Resp. neg. ant. quoad verba sacramentalia (an in aliis casibus aliquando id fiat, parùm refert) verba enim sacramentalia sunt magis determinativa, & habent clariorem significationem. Quod autem aliquando prius adsint verba, quam res, non probat, ea tunc esse materiam; nam etiam anima rationalis prior adest

ante materiam adgeneratam in nutritione, nec tamen est subiectum materiae. Et ne fors dicas, materiam jam esse ab initio mundi, respondeo, saepe materiam debere de novo creari, quando scilicet consumptis speciebus Eucharisticis debet substitui nova materia; nam etiam homo plures sacras hostias comendo nutritur: eumque accidentibus nutritri nequeat, debet nova substantia in vicem destructæ substitui.

ARTICULUS III.

An ad Sacramenta requirantur Res, & Verba determinata.

54. **D**ico 1. Christus Dominus determinavit quoad substantiam, res, & verba sa-

cramentorum novæ legis, atque adeo res, & verba determinata, requiruntur. ita Catholici omnes. Prob. 1. Perpetua Ecclesiae traditio, ab Apostolis derivata, & unanims consensus SS. Patrum, ac Theologorum, hanc assercionem nos docent: ergo. Prob. 2. Tridentinum *sess. 7. can. 1.* docet, Christum instituisse omnia sacramenta novæ legis: & *sess. 21. c. 2.* docet, Ecclesiam habere potestatem mutandi quædam, in sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia: ergo Christus quoad substantiam sacramenta instituit: adeoque instituit quoad substantiam res, & verba, quæ identificantur cum sacramentis, utpote eorum constitutiva: ergo. Certè alias Christus non esset institutor sacramentorum, nec esset ratio, cur Ecclesia salvam deberet relinquere eorum substantiam. Confirm. Sacramenta sunt signa causativa gratiæ: sed nemo potest instituire, ponere, aut determinare signa talia, excepto Christo, qui solus est auctor gratiæ: ergo debuit iste sacramenta instituisse, seu ea determinasse, saltem quoad substantiam, seu quoad materiam, & formam, aut res, & verba.

55. Unde pessimè dixit Lutherus *l. de captiv. Babyl. de baptis.* baptismum, quibuscumque verbis collatum, modò non in nomine hominis detur, sed in nomine Domini, fore validum: & pejus addit, quod, etsi implus minister non daret in nomine Domini baptismum, modò suscipiens baptismum, eum in nomine Domini suscipiat, hic futurus sit validus; hac ratione enim, si quis baptizaretur in nomine diaboli, modò baptismum suscipere vellet in nomine Domini, esset rite baptizatus. Errarunt etiam Zyvinglius, Brentius, & alij hæretici, asserentes, non esse necessariam certam formam verborum. Errarunt quoque circa materiam Manichæi, nolentes adhibere aquam, & Jacobitæ, loco absolutionis imprimentes infantibus, ferro candente, crucem in fronte, ut scilicet baptizarent igne, propter malè intellecta verba S. Joannis Baptistæ de Christo *Matth. 3. v. 11.* *ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto, & igni.*

56. Sed quæstio hic jam est, an qualibet mutatio rerum, vel verborum, tollat valorem sacramentorum: in qua cum communissima omnium

omnium dicendum, mutationem substantialem tollere valorem, non verò mutationem accidentalem. Jam verò *mutatio substantialis* non tam desumitur, à diversitate substantiali in sensu physico, quàm à diversitate substantiali in sensu morali; hinc illa hinc censetur *mutatio substantialis materia*, quando mutatio rei tanta est, ut hæc juxta communem estimationem hominum specie morali distingatur ab illare, quam Christus requisivit, ideòque appelletur diverso nomine: alia verò mutatio dicitur in hac quæstione solet *mutatio accidentalis*. Pariter *mutatio substantialis formæ* tunc censetur, quando verba non retinent sensum à Christo institutum: alia autem mutatio, formæ censetur *mutatio accidentalis*. Ratio est; quia sacramenta non operantur secundum sonum, vel numerum syllabarum: sed secundum sensum, à morali estimatione determinatum.

57. Hinc primò, si ve aqua sit calida, si ve frigida, si ve benedicta, si ve non, si ve panis azymus, si ve fermentatus, validè conficitur baptismus, aut Eucharistia. At verò non conficitur Eucharistia in massa farinacea, nondum pista; licet enim hæc physice non differat specie à pane; differt tamen moraliter, nec censetur panis. Et idem sentiendum de liquore adhuc vis contento; nondum enim censetur moraliter vinum. Idem dicendum de aqua congelata respectu baptismi; licet enim physice sit aqua, non est moraliter, nec est apta ad abluendum.

58. Secundò. Valida est forma sacramentorum, quocunque idiomate proferatur; alias enim deberemus uti lingua, qua usus est Christus Dominus, quod tamen non fit, sed maximam partem in Ecclesia occidentali utimur Latinè, in orientali verò utuntur ferè vulgari, Græci Græcè, Maronitæ Maroniticè &c. Imò Coninck de *Sacram. in genere* q. 60. a. 8. dub. 1. n. 68. cum Cajetano, & Suarez. item Comptonus *Theol. Scholast. tom. 2. disp. 63. sec. 2. n. 7.* ajunt, posse mitteri duo genera linguarum, modò sensus maneat. Rursus possunt in eodem idiomate adhiberi voces synonymæ. Item potest ordo verborum mutari, manente sensu: vel mutari activum in passivum. Hinc validus est baptismus Græcorum: *Baptizetur* (vel ut La Croix l. 6. p. 1. n. 270. legit *Baptizatur*) *servus Christi in nomine Patris &c.* ut docet Florentinum in decreto Eugenii pro Armenis.

59. Tertio. Validè etiam conferuntur sacramenta, etsi verba pronunciantur aliquo modo corruptè, dummodo maneat sensus: sic Zacharias Pontifex respondit S. Bonifacio (ut habetur *C. Retulerunt. 86. de consecrat. distinct. 4.*) validum esse baptismum ab indocto parochio collatum: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritu Sancti*: eoquod verè intenderit parochus ille baptizare *in nomine Patris &c.* & tantum ex incitua lingue malè pronunciarit verba; alias enim dixisset *in nomine Patriæ &c.* neque in illis circumstantiis illud *Patria* censeri debet esse alia dictio, sed tantum alia terminatio, quæ, cum sit frequens apud Latinos, non statim vitiat sensum.

At, si corruptio, licet physice minima, tamen faciat alium sensum, invalidum est sacramentum: e. g. vocabula *patris, & matris* differunt tantum collata: invalidus tamen esset baptismus collatus *in nomine matris*. Et quamvis baptizans per *matrem* intelligeret *patrem*, imò etiam adstantibus hoc prius manifestaret, baptismus tamen non valeret; quia verba accipienda sunt juxta communem acceptionem; alias posset quis etiam protestari, & dicere, quòd vox *condemno* idem ipsi significet, quòd *absolvo*: & postea dicere penitenti: *Ego condemno te*: pro: *Ego absolvo te*. vide tract. de Eucharist. n. 175. & seq.

60. Quarto. Additio verbi alicujus ad formam, vel detractio alicujus ex illa, non tollit valorem, nisi tollat sensum legitimum; hinc, licet quis omitat particulam *enim* in consecratione, validè conficit Eucharistiam: item validè baptizat, qui dicit: *Ego te baptizo in nomine Patris omnipotentis, & Filij unigeniti, & Spiritus Sancti Paracliti*. At invalida esset forma: *in nomine Patris majoris, & Filij minoris &c.* quia vitaret sensum requisitum; nec enim baptizaret in nomine veri Filij DEI.

Item, si quis diceret, *in nominibus*, invalidè baptizaret; quia significaret pluralitatem naturarum in Divinis: quod utique est contra sensum à Christo intentum; nam *nomen* hic significat naturam, aut essentiam, quæ una est. Si quis adderet in nomine *B. Virginis*, rectè distinguit S. Thomas 3. p. q. 60. a. 8. in corp. & ait, quòd si talis intelligeret, quòd eodem modo velit baptizare *in nomine B. Virginis*, sicut in nomine SS. Trinitatis; nempe quasi nomen *B. Virginis* etiam aliquid operari deberet in baptismo, invalidus esset baptismus, & contra sensum à Christo intentum; quia hic voluit, baptismum consecrari, & virtutem habere à sola SS. Trinitate: si autem tantum intelligeret, ut intercessio *B. Virginis* proficit baptizato, non redderetur sacramentum invalidum.

61. Idem Angelicus eod. art. in corp. paulo superius ait, additionibus, vel detractio- nibus invalida reddi sacramenta, si proferens verba intendat inducere novum ritum in Ecclesiam; quia talis minister non habet intentionem faciendi, quòd facit Ecclesia. Hoc Bellarminus tom. 3. controv. 1. de *Sacram. in genere* l. 1. c. 21. §. Ideo animadvertendum est. rectè explicat de volente introducere novum ritum essentialem, respectu totius Ecclesie: universalis; talis enim minister non habet intentionem requisitam, quæ est, ut faciat, quòd facit Ecclesia Christi vera. Si quis autem tantum velit introducere novum ritum in Ecclesiam particularem, quam putat errare, interim tamen intendat facere, quòd facit Ecclesia vera, etsi fallatur in agnoscenda vera Ecclesia, validè confert sacramentum, e. g. si Græcus schismaticus, persuasus Romanam Ecclesiam errare, baptizet verbis illis: *Baptizetur* (vel *Baptizatur*) *servus Christi*; putans malè baptizari verbis: *Ego te baptizo*

An ad Sacramenta requirantur Res, & Verba determinata.

62. Interim tamen intendat facere, quòd facit Ecclesia vera, validè baptizat.

Neque enim debet minister intendere facere, quòd facit Ecclesia Romana (taliter enim hæretici semper invalidè baptizarent) sed tantum debet intendere, facere, quòd facit Ecclesia vera: quamvis sic baptizans saltem implicite intendat, facere, quòd facit Ecclesia Romana, quæ sola est vera. Ex quo iterum colligitur, invalidam esse formam, in qua additur *in nomine B. Virginis*, si intentio sit, ejus nomen non aliter, ac nomen SS. Trinitatis invocare. Noto etiam, hæc tenus dicta de valore sacramentorum, minime extendi ad licentiam, ea sic administrandi; sepius enim quis peccaret, & graviter quidem, etiam tantum accidentaliter mutando formam, vel materiam, licet sacramentum verè conficeret.

62. Quintò. Materia, & forma, à Christo instituta, etiam adhiberi debet eo modo, quo Christus instituit; hinc, si quis affunderet aquam, aliter pronunciat verba formæ, baptismus non valeret. Item, si materia, & forma, vel aliqua pars formæ, ab altera nimium distaret, iterum non perficeretur sacramentum; quia non haberetur unio requisita ad unum concretum morale. Quenam autem distantia unius ab altero tollat valorem sacramenti, deduci debet ex prudentum judicio, & natura sacramentorum.

Ex his autem desumitur, quòd in iis sacramentis, in quibus significatur actio ministri, aut res talis, quæ indicatur per pronomen *hic*, aut *hoc*, debeat materia, & forma moraliter simul esse, e. g. in baptismo, confirmatione, extrema unctione, & ordine, debent ablutio, unctio, panis in patena, & vini in calice traditio, moraliter simul esse cum pronunciatione verborum formæ: in super in consecratione SS. Eucharistie debet materia esse ita præsens, ut per pronomen *hic*, vel *hoc*, possit demonstrari, & humano modo ostendi.

At verò in sacramento penitentiae, quòd sic per modum judicii, non debet absolutio statim dari: sed potest rationabiliter differri, modò non tandiu differatur, ut non amplius possit dici, eam moraliter constituisse cum confessione unum processum judiciale. Quia tamen in forma adhibetur particula *te*, indicans personam, quæ absolvi- tur, debet hæc esse præsens: id quòd etiam de reliquis sacramentis intelligendum, in quorum forma eadem particula *te*, vel *tibi*, adhibetur. In matrimonio potest unus consensus per longum tempus abesse ab altero, modò interim prior non revocetur; quia tamen datur sufficientis moralis unio, in ordine ad contractum humanum.

63. Insuper verba formæ debent ita inter se conjungi, ut faciant adhuc sensum, grammaticalem, moraliter intelligibilem, talem, qualis ad sacramentum requiritur; hinc, si quis diceret: *Hoc est*: tum verò recitaret preces aliquas: postea primùm adderet reliqua verba, non consecraret; quia homines non intelligerent, priora cum poste-

rioribus nequi. Quòd si dubium sit, an partes sufficienter cohererint, opus est, ut minister sub conditione repetat suas actiones, ad sacramentum denuo, & certius conficiendum, præsertim, si agatur de sacramento valde necessario, ne fulcipiens gravi exponatur periculo: & hinc etiam circa sacramenta, quæ similitatem, saltem moralem, materię, & formæ requirunt, curandum semper est, ut istæ physice simul sint: quòd Gobat ita graviter censet præceptum, ut dicat, certò mortaliter peccaturum, qui sciens totam formam pronunciat, antequam incipere, materiam physice applicare, vel postquam jam totam applicasset.

64. Dico 2. Ad sacramenta non requiruntur verba concionatoria, sed consecratoria. Conclusio est Catholicorum omnium contra Calvinum. Prob. 1. Scripturæ, & perpetuus Ecclesie usus, seu traditio, jam ab Apostolis accepta, nunquam verba, in sacramentorum administratione adhiberi solita, vocant concionatoria, sed consecratoria; neque unquam requirunt concionem: ergo, prob. ant. S. Paulus 1. ad Cor. 10. v. 16. vocat verba, Eucharistiam conficiencia, benedictionem: *Calix benedictionis, cui benediximus.* & Christus Dominus *Matth. 28. v. 19.* docens formam baptismi, dicit, homines baptizari debere *in nomine Patris &c.* nec dicit: *Docete in baptismo in nomine Patris &c.* sed potius vult dicere: *Invocate illud nomen*: sicut quando dixit *Maro. 16. v. 17.* *In nomine meo demonia eijcient*: non voluit, adhibendam esse instructionem energumensorum circa nomen Christi, sed invocationem nominis illius super eos. Quando autem Christus dixit *Matth. 28. v. 20.* doceri debere gentes, non dixit, id fieri debere in ipso baptismo, per verba formæ: sed præviè, uti etiam nos facimus circa adultos.

Eodem modo etiam loquuntur SS. Patres, & quidem antiquissimi. S. Augustinus l. 3. de baptismo c. 10. sic ait: *Non est autem aqua prophana, & adultera, super quam nomen DEI invocatur, etiamsi à prophetis, & adulteris invocetur; quia nec ipsa creatura, nec ipsum nomen adulterum est: baptismus verò Christi verbis Evangelicis consecratus.* S. Ambrosius l. 2. de *Sacram. c. 5.* ait: *Venit sacerdos, precem dicit ad fontem, invocat Patris nomen, præsentiam Filij, & Spiritus Sancti, utitur verbis celestibus. Celestia verba que sunt? Quòd baptizamus in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Similia habent alij Patres passim. videatur Bellarminus tom. 3. controv. 1. generali de *Sacram. l. 1. c. 19.*

65. Prob. 2. ad hominem. Hæretici, saltem moderni, non rebaptizant Catholicos apostatas: ergo noster baptismus, qui tamen administratur sine concione, est validus, adeoque concio non est necessaria ad ejus valorem. Confirm. Parvuli etiam apud hæreticos validè baptizantur, quin concio ipsis debeat haberi: ad quid enim ista habeatur coram iis, qui eam non intelligunt? ergo. Resp. Calvinus, parvulos re-

cipere verum quidem sacramentum, sed potest primum iis utile futurum. Sed contra est. 1. Ergo saltem concio non est de essentia sacramentorum. 2. Si parvuli moriantur ante usum rationis, an non erit iis utilis baptismus?

Respondent Lutherani, parvulos, dum baptizantur, illuminari à DEO, & intelligere concionem, sicut S. Joannes Baptista cognovit presentiam Christi: id quod etiam videntur jam dixisse aliqui hæretici tempore S. Augustini: sed ridet eos hic Sanctus Pater *epist. 57. ad Dardanum circa medium*; sæpe enim (ut eadem *epist. paulo inferius* advertit S. Antistes) parvuli, quantum possunt, fiendo, & se torquendo, baptismum, (quia e. g. aqua frigida est) fugiunt: ergo essent sacrilegi. Deinde quomodo probant Lutherani, hæc miracula quotidie fieri?

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

66. **O**B. 1. contra 1. conclusionem. Ecclesia adhibet sæpe aliam materiam, & etiam formam, in quibusdam sacramentis, quam adhibuerit Christus: imò etiam modò adhibet aliam materiam, quam adhibuerit prima Ecclesia: quin etiam Ecclesia Græca adhibet sæpe aliam materiam, & formam, quam Latina: ergo Christus non determinavit materiam, & formam sacramentorum. antec. prob. quoad 1. partem. sic Christus, quando ordinavit Apostolos sacerdotes, seu dedit ipsis potestatem sacrificandi, tradidit ipsis tanquam materiam, panem, & vinum, jam consecratum, seu suum corpus, & sanguinem: & ut præpositus vult, tanquam formam adhibuit illa verba *Luce 22. v. 19. Hoc facite in meam commemorationem.* Econtra Ecclesia Latina tradit, tanquam materiam calicem cum vino, & patenam cum hostia, nondum consecratam: & formam adhibet hanc: *Accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia, pro vivis, & mortuis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti,* ut habet Florentinum in decreto *Eugenij*: vel, ut habet Rituale Romanum de ordinat. presby. *Accipe potestatem, offerre sacrificium DEO, missæque celebrare, tam pro vivis, quam pro defunctis, in nomine Domini. Resp. Amen.* Rursum, quando Christus Apostolis dedit potestatem remittendi peccata, in eos *influxit vit.* *Joan. 20. v. 22.* at modò Episcopus imponit ordinandis manus: ergo modò adhibetur alia materia, & forma, quam fuerit adhibita à Christo.

Probatur etiam 2. pars antec. Diaconus modò ordinatur, per traditionem libri Evangeliorum: & tamen liber hic nondum erat scriptus, quando in prima Ecclesia S. Stephanus, & alij primi diaconi, fuerunt ordinati, ut admittit Bellarminus *tom. 3. controv. general. s. l. de sacramento ordinis c. 6. & 9.* & Haunoldus *l. 4. tr. 2. c. 2. controv. 2. n. 528.* item in confirmatione videtur tempore

Apostolorum, seu primitivæ Ecclesiæ, adhibita fuisse sola impositio manuum: & modò adhibetur unctio chrismatis; ergo modò adhibetur alia materia, quam adhibita fuerit olim in prima Ecclesia. Prob. tandem 3. pars. Græci in omnibus ordinationibus pro materia adhibent solam impositionem manuum: & pro forma presbyteratus habent hanc: *Divina gratia, qua semper infirma sanat, & qua defuncti, supplet, creat, seu promovet N. venerabilem diaconum in presbyterum: oramus igitur pro eo.* vide Lugonem de sacram. in genere *disp. 2. sec. 5. n. 85.* ergo à Græcis adhibetur alia materia, & forma, quam à Latinis.

67. Pro solutione hujus argumenti notandum, quòd Christus Dominus, non eadem restrictione, determinaverit materiam, & formam omnium sacramentorum; nam in baptismo restrinxit materiam usque ad speciem infimam aquæ elementaris: & formam ad verba certa; non autem cum eadem restrictione, determinavit materiam in aliis sacramentis. Sic e. g. confessio potest fieri, vel verbis, vel nutibus, si quis loqui non possit: item dolor potest esse attritio, vel contritio: ad Eucharistiam potest adhiberi panis fermentatus, & azymus, vinum quæcunque de vite, et si probabiliter inter se specie differant: in matrimonio potest consensus exprimi, vel voce, vel scripto, vel nutibus.

Unde non omnes materias, vel formas, sub prædicatis ultimò specificis, Christus instituit, sed aliquas sub prædicatis tantum genericis: & hoc fecit maximè circa materiam, & formam sacramenti ordinis, ubi instituit, seu determinavit materiam, sub hoc prædicato generico, ut scilicet pro materia adhiberetur *aliquid signum proportionatum potestati, qua per talem ordinem confertur*: & formam sub prædicato similiter generico, ut scilicet adhiberentur *verba potestatis collate expressiva*: electionem autem ipsorum in specie verborum reliquit Christus Ecclesiæ: ita Bellarminus *c. 9. num. præced. cit. quoad materiam*: & videtur idem sentire de forma, de qua tamen expressè non loquitur. Idem docent de materia, & forma, Gormaz de sacram. à. n. 60. Haunoldus *l. 4. tract. 2. c. 2. controv. 2. n. 530.* Lugo de sacramento *disp. 2. sec. 5.* His positis

68. Resp. dist. ant. quoad omnes tres partes, Ecclesia adhibet materiam, & formam materialiter aliam, quam adhibuerit Christus: om. ant. formaliter aliam. neg. ant. & conseq. ad prob. omnium trium partium dist. eodem modo conseq. ergo adhibetur materia, & forma materialiter alia. conc. conseq. formaliter alia. neg. conseq. *Materialis diversitas* materiarum, & formarum, fiat in eo, quòd tantum differant in prædicato, quòd non venit ad rem, vel ad quòd Christus Dominus non attendit in sua institutione: sicut etiam est diversitas materialis, inter formam linguæ Latinæ, & formam linguæ Germanicæ prolatam. *Formalis diversitas* materiarum, vel formarum, daretur, si materiæ, vel for-

mæ, disconvenirent in eo prædicato, sub quo formaliter à Christo sunt instituta, vel ad quòd prædicatum Christus formaliter respexit: ac in hoc prædicato non disconveniunt; cum omnes materiæ, & formæ, tam quæ à Christo adhibita sunt, quam quæ ab Ecclesia Latina, & Græca, adhibentur, conveniant in prædicato, sub quo sunt instituta, scilicet in hoc, quòd materiæ sint signa proportionata potestati, qua confertur per sacramentum, & verba sint expressiva ejusdem potestatis.

69. Quod spectat ad objectionem circa confirmationem, eodem modo solvi potest: quanquam probabilis sit, Apostolos præter impositionem manuum adhibuisse etiam unctioem chrismatis, ut fuse probat Bellarminus *tom. 3. controv. 2. l. 2. de sacramento confirmationis c. 9. §. Est tamen alia.* Et certè Patres antiquissimi (ut testatur idem Bellarminus *loco modò citato*) Dionysius, Clemens, Theophilus Antiochenus, Tertullianus, Cyprianus, Cornelius, Origenes, & alii, asserunt, Apostolos in confirmatione administranda usos fuisse chrismate.

Quin idem Cardinalis eodem *cit. cap. 9. §. Primò igitur sic probat.* ita scribit: *Patres, qui uno in loco dicunt, per impositionem manus dari Spiritum S., iidem in alio loco dicunt, dari per unctioem chrismatis: & aliquando utrumque simul conjungunt: ex quo apparet, utrumque ad ritum hunc pertinere, & illis perinde esse, sive unum, sive alterum expriment.* & post pauca §. *Secundò idem probat.* ait: *Patres, quando dicunt, solos Episcopos per unctioem chrismatis dare Spiritum S. semper allegant verba Luce Actor. 8. ... ergo, aut Apostoli Actor. 8. manus imponendo ungebant chrismate, aut isti omnes Patres male argumentantur.* Et sanè SS. Patres malè argumentarentur, si non ibi etiam adfuisset unctio, præsertim, cum non docent, unctioem manuum impositioni successisse.

Quòd autem Innocentius III. & Concilium Florentinum, videantur dicere, locò impositionis manus dari nunc confirmationem, dictis non obstat; cum tantum velint dicere, quòd sacramentum illud modò aliter nominetur, & quòd dentur alia nomina, non verbè alie res, saltem quoad substantiam: accidentaliter autem diversitas, & quidem tantum materialis admitti potest, sicut admittitur, quòd sacramentum confirmationis olim habuerit accidentalem prærogativam; quoniam in eo tunc Spiritus S. dabatur visibiliter. Quòd autem tantum hic sensus sit verborum Innocentij, & Concilij Florentini, probatur ex eo, quòd non dicant, impositioni manuum successisse unctioem chrismatis, seu unam materiam alteri, sed, impositioni manuum successisse sacramentum confirmationis: utique non quoad substantiam; cum certum sit, Apostolos hoc sacramentum admisisse: ergo tantum successit quoad nomen. videatur

Bellarminus *cit. c. 9. §. Dico autem secundò.*

70. Dices. Si Ecclesia elegit certa signa in specie, tunc ipsa potius, quam Christus sacramenta instituit: hoc est falsum: ergo. Resp. neg. ma. Instituire sacramenta non est tantum determinare materiam eorum quomodocunque: sed est eidem materiæ conferre vim significandi, & causandi gratiam: hoc autem non facit Ecclesia; nam ipsa non tribuit ullam vim, aut efficaciam materiæ, vel formæ: sed tantum ex toto genere materiarum, vel signorum, cui Christus suam promissionem de danda gratia, alligavit disjunctivè, seu huic, vel illic speciei, prout Ecclesia elegerit, ista aliquam speciem determinat, cui dein speciei Christus per se ipsum confert vim causandi gratiam.

Sic, licet milites pro libitu eligere possint ramos, vel quercinos, vel fagineos, vel populeos, ut imponant suis pileis, ad se discernendos ab hostibus, non tamen ipsi ramum instituerunt in tale signum, sed bellidux, qui determinavit in genere, ut aliquem ramum in pileo portarent. Sic, licet inferior bellidux eligat potius hanc cohortem, quam aliam, tanquam suppetias urbi obesse mittendas, tamen non dicitur simpliciter ille misisse subsidia urbi, sed imperator, aut dux superior, qui simpliciter iussit aliquos mitti. Sed neque (quod obiter notandum) conficere sacramentum est illud instituire, sicut loqui certo idiomate, non est illud instituire.

71. Dices. Si Christus tantum determinavit materiam, & formam, aliquo modo expressivam potestatis collatæ, valida esset ordinatio, à Latinis facta per solam impositionem manuum, vel porrectionem calicis vacui, vel tantum vestium sacerdotium: consequens non potest admitti: ergo. Resp. dist. ma. si Christus non simul etiam determinasset, adhibendam esse materiam, ab Ecclesia electam. conc. ma. si hoc determinavit. neg. ma. & om. mi. neg. conseq. ut enim docent Comptonus, Gormaz, & alii, non voluit Christus, determinationem, etiam tantum materiale, relinquere cuilibet particulari, sed tantum Ecclesiæ universali, quæ dein alia statuit pro Græcis, alia pro Latinis: & hinc Latini non possunt conferre sacramentum ordinis, nisi in materia, & forma, pro ipsis determinata, & Græci etiam non, nisi in sua.

Aliud est de confessione Eucharistice; neque enim est tanta diversitas, inter azymum, & fermentatum panem, ut propterea Ecclesia iudicet, sacerdotem Latinum non validè consecraturum in pane fermentato. Imò Florentinum in *litteris unionis* expressè definit, in utroque sacerdotes validè conficere sacramentum: quanquam addat præceptum, ut quisque suæ Ecclesiæ morem observet: & quidem præceptum tam grave, ut Suarez *tom. 3. in 3. p. disp. 44. sec. 3. §. Unum verò superest.* & Layman *l. 5. tr. 4. c. 2. n. 4.* dicant, nec licere Latinis consecrare fermentatum panem, etiam in casu

quo non posset ex defectu azymi consecrari viaticum pro moribundo: atque adeo prius debere permitti istius mortem sine viatico, quam consecrationem à Latino sacerdote fieri in fermentato.

72. Ob. 2. Tempore Apostolorum valide conferebatur baptismus in solo nomine Christi: modò non valet, nisi collatus in nomine trium SS. Personarum, singillatim expressarum: ergo, vel Christus non determinavit formam baptismi, vel Ecclesia potest determinatam, & institutam à Christo, mutare. Confir. Ante Tridentinum contractus clandestinus erat materia valida, quamvis non licita, matrimonii: post istud Concilium contractus ille non amplius est materia valida matrimonii: sed, ut contractus sit materia valida matrimonii, debet fieri coram parochò, vel alio sacerdote delicta parochi, aut Ordinarii, & duobus, vel tribus testibus: ergo Ecclesia in illo Concilio mutavit materiam sacramenti matrimonii.

Resp. cum Bellarmino tom. 3. *controver.* 2. l. 1. de baptismo c. 3. §. Neque illa argumenta, neg. ant. Apostoli non baptizarent in nomine solius Christi, sed in nomine omnium trium SS. Personarum, eas distinctè exprimendo: id, quod colligitur, primò ex eo, quòd jam in canonibus Apostolorum canon. 48. damnatur, qui aliter, quam invocatis SS. tribus Personis baptizaverit: qui canones, licet non sint authentici ex C. Sancta Romana Ecclesia, dist. 15. tamen sunt saltem antiquissimi, & ex ipsis tanquam ex fundamento historico habetur, jam ab antiquissimo tempore Christianis persuasum fuisse, quòd baptismus, expressis tribus Personis SS. Trinitatis, debeat conferri.

Secundò; quia antiquissimi Patres, Apostolorum coevi, idem tradunt. Tertio; quia *Afor.* 19. v. 1. refertur, quòd S. Paulus invenerit aliquos discipulos ignorantes, an, & quid sit Spiritus S. & quòd ideo eos interrogaverit v. 3. *In quo ergo baptizati estis?* ergo solebant homines baptizari etiam in nomine Spiritus Sancti; alias malè colligisset S. Paulus, eos ex baptismo scire debuisse, quid sit Spiritus Sanctus: cumque v. 5. statim subjungatur: *His auditis baptizati sunt in nomine Domini JESU:* rectè inferitur, baptizari in nomine Domini JESU, vel Christi: esse baptizari in nomine SS. Trinitatis. Dicebatur autem baptizari in nomine Domini JESU; quia baptismus hic erat à Christo institutus, & fiebat à ministro, auctoritate, & nomine Christi.

73. Ceterum certum est, modò esse invalidum baptismum, collatum sine expressione trium SS. Personarum; Zacharias enim Papa. C. *In Synodo.* 82. de consecrat. dist. 4. ait, perfectum Christianum non esse, nisi sit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. baptizatus: & Pelagius Papa C. *Mulri sunt.* 82. ead. dist. definit, baptismum, datum in nomine Christi tantum, nullum esse. Imò dubium est, an valeat baptismus collatus in nomine Genitoris, Geniti, & Proce-

dentis abutroque; quia plures doctores defendunt, illis vocibus, nec Personas, nec personalitates exprimi, sed tantum significari fundamentum personalitatum.

Unde, quando objicitur autoritas Nicolai I. Papæ, qui C. A. *quodam Judæo.* 24. de consecrat. dist. 4. videtur asserere, baptismum, in nomine Christi datum, esse validum, respondendum est, hoc cum non definitur, sed tantum id, de quo interrogabatur, scilicet, an baptismus, collatus à Judæo, cum debita intentione, esset validus, quod definit affirmative: sequentia tantum addidit ex S. Ambrosio l. 1. de Spirit. S. c. 3. tanquam privatus doctor, rationem reddens suæ doctrinæ: rationes autem, si inveniantur etiam in Concilijs additæ, ex se non sunt semper de fide.

74. Ad confirmat. neg. confeq. Ecclesia irritando matrimonium clandestinum, non mutavit materiam sacramenti matrimonii: sed potius id, quod prius erat materia, suo modo destruxit, ut non possit amplius esse pars sacramenti; sicut enim, si quis vinum converteret in acetum, vel nimiam aquam affusa ita destueret, ut moraliter non censeretur amplius vinum, faceret, ut id consecrari amplius non posset: nec tamen talis mutaret materiam sacramenti, in sensu questionis, sed destrueret: ita etiam Ecclesia faciendo, ut contractus clandestinus sit invalidus, destruxit rationem contractus validi, quæ ratio ad materiam hujus sacramenti æquè necessaria est, ac prædicatum vini ad consecrationem.

Et sic Ecclesia fecit, ut contractus, qui prius potuit fieri sacramentum, modò post hanc mutationem, vel destructionem, non amplius possit fieri sacramentum: quod non est mutare materiam in sensu questionis; hoc enim esset facere, ut materia, quæ antè fuit valida, & sufficiens ad sacramentum, postea absque sui mutatione, non amplius esset valida, & sufficiens. Quòd autem Ecclesia possit contractum, qui aliquando fuerat validus, reddere postea invalidum, est clarum; cum hoc possit legislator, præsertim supremus in sua communitate, & sæpissime in politicis, & spiritalibus id fiat.

75. Ob. 3. contra 2. conclusionem. Christus, quando sacramenta consecravit, adhibuit concionem, ut in ultima cæna: & idem fecere Apostoli, ac primitiva Ecclesia: ergo verba sacramentalia debent esse concionatoria. Confir. S. Hieronymus in *epist. ad Ephes.* adducens illa verba Apostoli, loquentis de Ecclesia. c. 5. v. 26. *Mundans lavacro aquæ in verbo vite:* explicat illud in *verborum* de doctrina; nam ait: *Aqua lavit corpus, animam doctrina mundavit:* ergo, cum Apostolus ibi agat de baptismo, requiritur ad istum doctrina, seu concio. Resp. neg. ant. Christus Dominus, quando in cæna instituit SS. Eucharistiam, non præmisit ullum sermonem de SS. Eucharistia: sed postea subjunct valde longum: attamen talem, qui non pertinebat ad SS. Eucharistiam

nam, sed ad charitatem commendandam. Quod de Apostolis, & Ecclesia assertur, facile negatur, nec potest ullo modo probari. Ad confirm. neg. conf. Inprimis commentaria illa in *epistolas S. Pauli, tom. 8. operum S. Hieronymi* contenta, in quibus textus obiectus habetur, teste Bellarmino de scriptor. *Eccles.* non sunt S. Hieronymi, sed Pelagij. Dein etiam, hoc omisso, ibi non explanantur illa verba ad literam, sed tropologicè, ut facile patet legenti: neque etiam explicantur de baptismo, sed de qualibet alia animæ purgatione. Quia etiam S. Hieronymus in veris suis, & longioribus commentariis in hanc epistolam, quæ habetur tom. 6. etiam tropologicè loquitur de quavis animæ emundatione: atque etiam versus præcedentem, seu v. 25. *Viri diligite uxores vestras:* explicat tropologicè, ut ipse ait, & ita, ut per viros intelligat animas, per uxores autem corpora.

76. Ob. 4. S. Augustinus *tract.* 80. in Joann. ait: *Unde istantia virtus aqua, ut corpus tangat, & cor abluat, nisi faciente verbo, non quia dicitur, sed quia creditur; nam & in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens. Hoc est verbum fidei, quod predicamus... unde in Actibus Apostolorum legitur: Fide mundans corda eorum: & in epistola sua Beatus Petrus: Sic & vos, inquit, baptisma salvos facit, non carnis depositio sordium, sed conscientia bona interrogatio. Hoc est verbum fidei, quod predicamus:* ergo S. Augustinus omnem vim tribuit verbo predicato. Resp. neg. confeq. S. Augustinus explicat ibi illa verba: *Joan.* 15. v. 3. *Non vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis: & vult probare, quòd in omni mundatione, sive intra, sive extra sacramentum, vis mundandi oriatur ex verbo.*

Unde, ut assertionem suam universaliter probet, loquitur absque ulla æquivocatione, primò de verbo sacramentali, postea de verbo extrasacramentali, ut est manifestum. Illa igitur verba: *Unde tanta vis aqua &c.* explicanda sunt de verbo sacramentali; hoc enim habet vim mundandi animas: non naturalem, quatenus dicitur, seu (ut S. Doctor se explicat) quia est *sonus transiens*, sed supernaturalem, quia creditur: non autem, quia creditur actu; alias infans baptizatus, e. g. à Turca, vel Judæo, habente debitam intentionem, non esset valide baptizatus; quia nullus intervenit actus fidei: sed quia creditur potentia, id est; quia est objectum fidei, tanquam res spiritalis, sola fide cognoscibilis, seu, ut S. Doctor ait, quia est *virtus manens*, sive continens invocationem SS. Trinitatis: quasi diceret, sacramentum habere virtutem à verbo sensibili, non quia est sensibile, sed quia est credibile, seu sola fide cognoscibile. Reliqua verba: *Unde in Actibus &c.* explicari possunt de verbo doctrinali extra sacramentum adhibito: quæ verò, eodem tractatu, postea dicuntur, explicanda sunt de verbo DEI generaliter sumpto.

QUESTIO III.

De Intentione requisita ad Sacramentum conficiendum.

ARTICULUS I.

An Intentio Ministrum sit necessaria ad conficienda sacramenta.

77. **Q**uestionem hanc alij alibi tractant: mihi visa est subjungenda quæstioni de materia, & forma sacramentorum; tum quia Florentinum intentionem statim materiae, & formæ subdit, ut patet ex verbis n. 35. citatis; tum quia à gravibus auctoribus intentio dicitur pars sacramenti, & juxta omnes est saltem necessariò requisita, adeò, ut eà omisâ sacramentum sit nullum, ut mox probabimus. Agemus autem primò de intentione ministrum administrantis, tum de intentione subjecti suscipientis sacramentum; nec enim uno, eodemque modo, utraque necessaria est, præsertim in rationis incapacibus, ut suo loco monstrabimus.

78. Intentio dividitur in interpretativam, & formalem. Illa, seu interpretativa, est improprie tantum intentio; quia non est actus voluntatis, aut intentio aliqua actu existens, sed tantum existens conditionate: & censetur tunc dari, quando quis sine intentione aliqua operatur; quia nescit, se debere habere intentionem: ita tamen est dispositus, ut, si sciret, quòd aliqua, & qualis intentio esset necessaria, eam eliceret. Altera, seu formalis, est actus voluntatis, aliquid volens certo modo, & ex certo fine. Hæc intentio formalis subdividitur 1. in directam, & indirectam. Prior, seu directam, intendit rem in se: altera, seu indirectam, intendit causam rei, ex qua tamen quis prævidet effectum secuturum: e. g. si ædificando altius tuas aedes, alterius domui lumen injustè eripias, directè quidem tantum intendis tuum ædificium: at censeris, indirectè intendere obtenebrationem alterius domus.

Dividitur 2. intentio formalis in absolutam, & conditionatam. Illa, seu absoluta est, quæ absolute: conditionata verò, quæ tantum sub certa conditione aliquid vult. Dividitur 3. in habituales, virtuales, & actuales. Prima, seu habitualis, est intentio præterita, non amplius existens, nec in se, nec in effectu, nunquam tamen tractata. Virtualis est, quæ est præterita, nec jam amplius in se, sed tamen in aliqua sua virtute, vel in aliquo suo effectu existit. Actualis est, quæ adhuc de præteriti actualiter existit. Dividitur 4. in explicitam, & implicitam. Prima, seu explicita est, quæ rem clarè, sub suis propriis prædicatis formalibus cognitam, intendit: secunda, seu implicita est, quæ rem non clarè, sub prædicatis formalibus cognitam, sed tantum sub aliquo prædicato convertibili cognitam, intendit: sic, qui explicitè vult iter facere, vult implicite